

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilov avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravištvu Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Naši dnevi na vseslovanskem avstrijskem učiteljskem shodu.

Dunaj, dne 8. avgusta 1908.

Prekrasna misel, ki jo je slovensko učiteljstvo gojilo in zagovarjalo že leta in leta, kakor dokazujejo razni letniki „Učit. Tov.“, se bliža svojemu uresničenju.

Edino le Češka učiteljska zveza, ki vsebuje v sebi pravo gnotno in moralno moč, more dostojno izvršiti tako prekrasno in za avstrijske slovanske narode vitalnega pomena misel. V ta namen je sklicala ta „Zveza“ avstrijski slovanski kongres na dneve od 9. do 14. t. m.

Da se je slovensko učiteljstvo v resnici živo zanimalo za ta shod, priča sijajno število učitelje in učiteljev, ki so pohiteli na ta shod. Dva in sedemdeset učiteljev in učiteljic se je odpeljalo v petek, dne 7. avgusta t. l., s posebnim vlakom, ki ga je priredilo hrvaško in srbsko učiteljstvo, v zlato Prago, ker živo čuti potrebo take zveze, zavedajoč se, da je le v taki moči obstoj slovenskega naroda in slovenskega učiteljstva.

Na Zidanem mostu smo se pridružili Hrvatom in Srbom, ki jih je bilo ravno 50, a temu številu so se pridružili še drugi Hrvati in Srbi, v večini trgovci in obrtniki, da pokažejo na ta način učiteljstvu, da vedo upoštevati pomen take zveze in drugič, da se navzamejo v zlato Pragi onih moči za svoj obstanek, ki jih potrebujejo v podkrepitev svojega življenja.

Dohod na Dunaj.

Dohod na Dunaj nas je naravnost presenetil. Gostoljubni dunajski Čehi so nas pričakovali ob tako zgodnji uri — bilo je okrog 5. ure zarano — v lepem številu ter nas sprejeli v krasno opremljeno dvorano „Gabriel“ v Pratu, kjer se je zbral cvet dunajskega čestva.

In ta sprejem nam je očitno pokazal, kako mogočen je češki faktor ravno na Dunaju, in da ni nikakor prazen strah dunajskih Nemcev, ki krote na najbrutalnejši način du-

najske Čeha s tem, da jim odrekajo vsako pravico do šole.

Na postaji dunajski nas je v presrečnih besedah pozdravil komercialni svetnik rektor Palda, veseleč se, da pohaja tako lepo število Hrvatov, Srbov in Slovencev v matičko Prago, da vidi, kako krasne uspehe je dosegel češki narod iz lastne moči, iz lastne iniciative. Zahvalil ga je hrvaški poslanec Modrušan, zagotavljajoč ga, da se je hrvaški narod tem rajši podal na daljno pot, ker so se mu obenem pridružili tudi hrvaški in slovenski učitelji.

J. Eksner, učitelj na Komenskega šoli, je pozdravil v prvi vrsti hrvaško in slovensko učiteljstvo kot zastopnik slovanskega učiteljstva na Dunaju, proseč ga, da naj ponese v širni svet vest, kako lepo postopa skrbna avstrijska vlada z dunajskimi češkimi otroki, z otroki onih Čehov, ki jih je nad 100.000, to je, da jim ne da niti ene javne ljudske šole, kaj šele srednje! — Zahvaljeval se mu je ravnatelj Dav. Trstenjak iz Zagreba, veseleč se, da vidi med udeleženci tovariša, ki mu priča, da bo morala vlada prej ali pozneje rada ali nerada dati dunajskim Čehom ljudske šole.

V hotelu „Gabriel“ se je na to izvršil med zvoki godbe krasnih slovanskih skladb zajtrk, in ljubeznivemu odboru dunajskih Čehov, ki je uprizoril ta sprejem, je predsedoval grof Seilern, ki je v toplih besedah pozdravil došlece. Dalje so govorili še dr. Lenoch, ki je napil vedno bolj napredujoči ideji po slovanski vzajemnosti, ki jo dokazuje najprej znani vseslovanski gospodarski shod, a takoj nato avstrijski vseslovanski učiteljski kongres. Ta poslednji je faktor, ki ponese misel o vseslovanski ideji med najširše narode sloje.

V imenu čeških dunajskih žen je govorila gospa Zwackova, poudarjajoč pomen pravih slovanskih žen. Govorili so nadalje hrvaški poslanec dr. Lorković, član slovenskega društva „Zvezda“ na Dunaju, Furlan; Platek, zastopnik dunajskega češkega delavstva, boricem na jugu proti germanizaciji, Jakš v imenu češko-dunajskega „Sokolstva“, Češnik Dragotin v imenu Slovencev, dr.

Kušak slovanski vzajemnosti, Radič v imenu avstrijskih Srbov in končno grof Seilern.

Dunajske češke dame so obdarovale nato vse udeležnike s krasnimi šopki.

Izletniki so se na to odpeljali z električnimi vozovi okrog Dunaja in se podali na težko pričakovano pot v Prago.

Pazljivi in gostoljubni dunajski Čehi so nam napravili še zadnje iznenadenje. Okrasili so z zelenjem in slovanskimi zastavami naš posebni vlak, in z glasnimi „Nazdar“-klici smo se odpeljali med brate Čeha. Pričakovali smo sicer mnogo, a dočakali smo naravnost tak sprejem in tako gostoljubnost, da bi jo najsmelejši fantast ne mogel pričakovati.

(Dalje.)

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca julija: K 123.602.18.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljateljave navedenih znamk se ne odgovarja.

Cesarjeva milost in naši klerikalci.

+ Prva notica današnjega političkega pregleda v našem listu govori o pomiloščenju povodom cesarjevega jubileja. Cesar se ob svojem jubileju spominja tudi nesrečnikov, ki so se pregrešili proti državnim postavam ter zapadli kaznujoči pravičnosti. Najugodnejše v tem cesarjevem aktu vpliva pač pasus, ki govori: „Spregledam tedaj vsem osebam, ki so bile pred razglasitvijo tega pomiloščenja pravomočno obsojene zaradi hudodelstva razžaljenja veličanstva ali zaradi razžaljenja članov cesarske rodovine, še ne prestano kazni ter odrejam, da zaradi teh hudodelstev, ako so se zgodila pred odločenim dnevom, se ne uvede kazensko

postopanje ali pa se že uvedeno ustavi.“ — Poleg drugih pomiloščenj navaja akt še 752 oseb, ki se jim odpušča kazni, oziroma spregleda globa.

S tem dejanjem je najjasnejše utemeljena opravičenost proslavljanja cesarjeve milosrčnosti.

S tem dejanjem milosti pa je tudi dokazal naš vladar, kakšno si želi proslavo svojega vladarskega jubileja. Tam, kjer govori stroga pravica in kazni, naj blagodejno zavladava ljubezen in usmiljenje. Trda roka železnega kazenskega para-grafa naj omahne in izgubi svojo moč pred milostjo plemenitega srca. Odpuščanje namesto kazni, tako govori cesar. Ljubezen namesto strahu in bojazni, tako govori nesrečnik! Oboje pa se izliva v blagoglasen akord človekoljubja in demokratizma.

Tako se godi, kadar vlada in obhaja svoj 60letni vladarski jubilej cesar, ki mu ni bridka usoda prizanesla niti z eno bolešijo, ki more z njo udariti človeka do krvavih ran.

Naj živi milost in usmiljenje do ubogega in trpečega človeštva, ki največkrat samo v bedi in resignaciji izgreši legalna pot! Naj se zlomi sila železne pesti, ki pozna samo trdo besedo neizprosne kazenskega zakonika!

Naj živi človekoljubje!

Toda — žalost!

Cesar je daleč — Bog je visoko. In tako vladajo po naših slovanskih pokrajinah — zlasti na Kranjskem — tirani, ki preko cesarjeve milosti razvijajo svojo kruto oblast. Te oblasti niso dobili v svoje roke po dednih pravicah, ampak ugrabili so si jo od ljudstva zaradi slučajne političke konstelacije. Zato je njihova krutost in maščevalna strast toliko grša in ostudnejša. Brez srca so, zato so tudi njihova dejanja brezsrčna. In ravno sedaj, ko sije cesarjeva milost brez razlike na vse narode in na vse stanove, se kaže krutost teh nasilnikov v toliko temnejših in gnusnejših barvah.

To so naši klerikalci; a tisti, ki najbridejše čuti njih nasilno moč — to je naše učiteljstvo!

Zavladali so na Kranjskem v vsi mogočni prešernosti. Deželni šolski svet — cesarska in kraljeva oblast — jim je sedaj tisto mesto, odkoder vihte svoje palice, ki udarjajo po

LISTEK.

† Albin Virant.

Danes meni — jutri tebi! Tako mi je večkrat rekel blagi tovariš Binko Virant, ko sva se menila o kakem umrlem tovarišu. Služboval je v Istri. Komaj je nastopil službo, že je moral pustiti toliko mu ljubljeno mladino. Zdravil se je doma v Logatecu. Koncem marca mu mine trimesečni dopust, a podaljšati ga je bilo treba do koncem šolskega leta. V tem času se je videzno precej popravil. O posebnih bolečinah ni govoril in komaj je čakal novega šolskega leta, da zopet nastopi službo, ker je bil z dušo in telesom učitelj. Večkrat se mu je prigovarjalo, naj pusti naš stan in vstopi v kak drugi, a on je odločno zavračal vse nasvete, rekoč: „Za učitelja sem se učil, učitelj hočem ostati, otroke preveč ljubim, nego da bi jih ostavil.“

Ljubezen do otrok je pokazal, ko se je lotil z vso vnemo poučevanja sokolskega naraščaja. Kar gorel je ljubezni, ko je videl, kako napredujejo mladi „Sokolci“. Ni se strašil ne truda ne slutnje, da je mogoče to delo prenaporno zanj. On je pač hotel biti le učitelj. — V počitnicah gre v Koper, da pozve, če more dobiti kak drug službeni kraj, zakaj do sedaj je bil v hribih, da nas Bog varuj, kjer bi bilo komaj za kakega hajduka. Obljubilo se mu je boljše mesto, le zdravnik ga naj preišče. Zvedel pa je v svojo največjo nesrečo, da ni za učiteljski stan, ker nima trdnih — pljuč. Zdravnik mu je baje nasvetoval, naj gre k financii, zakaj ob morju bo zanj bolje.

Preveč je slišal; njegovo koprneče srce je bilo ubito. Od zdravnika prišedši je začel bloditi. Na stanovanju so ga komaj obvarovali pogube. Pride domov. Teden dni je blodil okolo ves zamišljen, zbežan, pred očmi je imel le smrt, dokler ga ni objela v soboto ponoči in ga rešila iz neznosnega trpljenja.

Mnogo sre je čutilo zanj. To je pokazal veličasten izprevid. Bratje „Sokolci“ so mu korporativno izkazali zadnjo čast. Vsa inteligenca in letoviščarji so bili v izprevidu; le ljudji, ki pravijo, da žive po božjih zapovedih, niso videli, ker nimajo srca do bližnjega, ki ni njihovih načel.

Dragi Binko pa le mirno počiva in je rešen vse nevhvalečnosti, zavisti in vsega preganjanja. On lahko mirno počiva, saj je hotel delati za najdražji zaklad — za mladino, a bolezen mu ni tega dopuščala. Pri raztelesenju se je izpričalo, da je bil njegov strah opravičen.

Dragi tovariši, lahko veste, da je tudi njega umorila ona navadna učiteljska bolezen, ki trga iz naših vrst bojovnike za povzdigo milega naroda. — V torek dopoldne je bil pogreb — cerkven — iz mrtvašnice v kotiček miru. Učitelj Legat se je spominjal v nagrob-nem govoru vrlin blagega tovariša in se poslavljaj od dragega Binkota v imenu tovarišev. Blag spomin vnetemu sotrpinu! S.

Pismo iz Ljubljane.

III.

Ojej, gospod urednik, koliko potov ima človek zaradi majhne nadučiteljske službe! Zadnjič me pred Prešernovo kavarno dobi Bernot — saj ga poznate — pa me nagovori: „No, Pavliha, ali si že dobil službo?“

„Še ne!“

„Kako pa je to?“

„Veš, zaradi tega še ni stvar rešena, ker ni bil mesten šolski svet sklepčen pri zadnji svoji seji. Maier ni hotel glasovati, ker kom-petira njegov svak; Režek ni smel glasovati, ker se sam poteza za to mesto; Gabršek je odstopil; Majaron pa je odšel na letovišče!“

„To je pa ravno prav zate,“ pravi Bernot.

„Zame prav?“

„Seveda! Glej, Pavliha, s tem si si pridobil časa in med tem lahko delaš pri gos-podi zase!“